

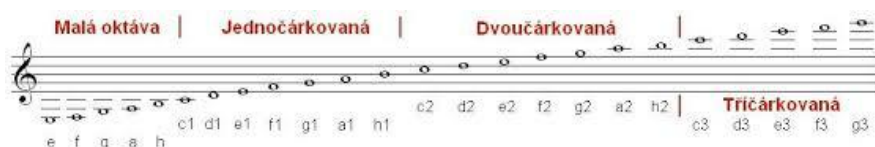
MALÝ HUDEBNÍ SLOVNÍČEK ANEB CO JSME SE UŽ NAUČILI 2:

Pro zapsání tónů jsou důležité **NOTY** (podobně jako písmena pro zapsání samohlásek a souhlásek jazyka, číslice pro zapsání počtu). Umět číst a psát noty je velmi užitečné a pro nás je to i nezbytné. **Délku tónu** označujeme **tvarem noty**, **výšku tónu** umístěním noty do **NOTOVÉ OSNOVY**. Notová osnova má pět **LINEK**, mezi nimi jsou čtyři **MEZERY**. Linky i mezery počítáme směrem zdola nahoru. Kromě toho užíváme pod osnovou a nad osnovou **POMOCNÉ LINKY** – i ty můžeme počítat, a to vždy ve směru od osnovy (linky nad osnovou směrem nahoru, linky pod osnovou směrem dolů). Noty píšeme na linky a do mezer.

Abychom mohli zapsat výšku tónu, potřebujeme klíč – znaménko na začátku notové osnovy, které udává, kam máme zapsat notu pro určitý /jeden/ tón – a podle toho se pak řídí pojmenování not ostatních. Nejčastěji se používá **HOUSLOVÝ KLÍČ**, který také označujeme **G-KLÍČ**. Tento klíč totiž určuje postavení noty g1 (na druhé lince). Podle toho můžeme pojmenovat ostatní noty, tónová řada by mohla pokračovat pod osnovou i nad osnovou. Pojmenování tónů se stále opakuje, a to tak, že

mezi dvěma tóny stejného názvu je vždy osm stupňů (tzv. **OKTÁVA**). Tónová soustava, kterou v evropské hudbě užíváme, obsahuje CELKEM DEVĚT OKTÁV, z nichž každá má své jméno. Pro nás bude nyní nejdůležitější **oktáva malá**, **oktáva jednočárkovaná**, **oktáva dvoučárkovaná** a **oktáva tříčárkovaná**. Zatím nám postačí umět v houslovém klíči číst a zapisovat **tóny od malého f** (tón f v malé oktávě) **do e3** (tón e v tzv. tříčárkované oktávě):

NOTY mají tyto části:

hlavičku – vyplněnou nebo nevyplněnou (nota má vždy alespoň hlavičku – to je nota celá)

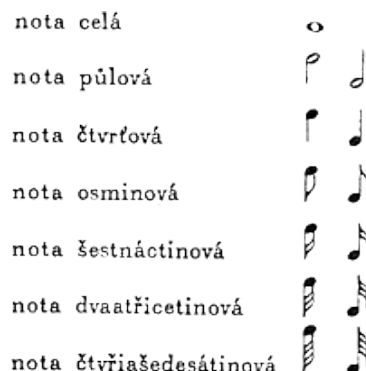
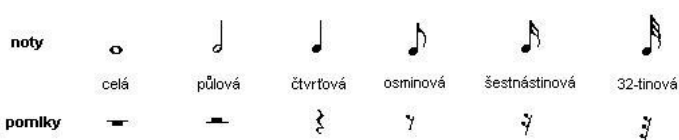
nožku – dobře si povšimni, jak se liší její umístění, když směřuje od hlavičky vzhůru nebo dolů

praporec – jednoduchý, dvojitý, trojitý nebo čtyřnásobný. Následuje-li za sebou několik not, které mají mít praporec, můžeme tyto praporece nahradit **trámcem** (i ten může být jednoduchý, dvojitý, trojitý či čtyřnásobný).

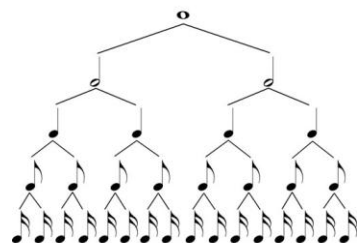
Obecně platí, že čím kratší délku nota znázorňuje, tím více součástí musíme vykreslit (tím je pracnější její zápis).

V hudbě užíváme tyto **základní hodnoty a tvary not** (dobře si povšimni umístění nožky) =>

Podobně jako tóny zapisujeme pomocí not, je v hudbě potřeba zapisovat i ty části hudby, kdy mají hudební nástroje nebo zpěv přestávky, tedy kdy mlčí. Těmto značkám říkáme **POMLKY** nebo **PAUZY**. Mají stejné hodnoty jako noty. Pomlka celá visí na čtvrté lince (často může označovat pomlku na celý takt); půlová pomlka leží na třetí lince (pro *zvláštní případy* se mohou pomlky v notách objevit třeba i nad osnovou nebo pod notovou osnovou).

Noty je možné dělit. Hlavní a pravidelný způsob dělení not spočívá v dělení na poloviny. Například celou notu dělíme na dvě noty půlové, půlovou notu na dvě noty čtvrtové apod. – jak ostatně také ukazuje obrázek – viz níže.

Pokud je potřeba prodloužit délku noty, můžeme v hudbě najít několik možností:

1) **LIGATURA** = prodloužení noty spojením dvou nebo více not stejné výšky obloučkem; často se objevuje při prodlužování tónů přes taktové čáry.

2) **TEČKA U NOTY** = prodlužuje délku noty o polovinu její hodnoty (pro *zvláštní případy* může prodlužovat i pomlky)

3) **KORUNA** = malý oblouček a v něm tečka; píše se nad notu nebo pod notu (může se objevit i nad pomlkou či nad taktovou čarou). Délku prodloužení určuje sám hráč na nástroj (zpěvák).

Kromě tónů základní tónové řady (c, d, e, f, g, a, h) můžeme v hudbě použít i další tóny. V takovém případě používáme tzv. **POSUVKY**. Pro zvýšení tónu přidáme k notě **KŘÍŽEK** a k názvu tónu přidáme **-is**; pro snížení přidáme

k notě **BÉČKO** a k názvu tónu přidáme **-es** (ale: snížené „a“ se jmenuje „as“, snížené „h“ je „hes“ nebo také „bé“). Platnost křížku nebo béčka ruší **ODRÁŽKA** (a použije se základní tón).

Posuvky platí vždy jen pro jeden takt, ve kterém jsou zapsané.

Ty posuvky, které jsou předepsány za hudebním klíčem na začátku skladby (a každého řádku), udávají **PŘEDZNAMENÁNÍ TÓNINY** a platí po celou skladbu (pro *přemýšlivé*: s výjimkou těch not, u nichž je posuvka zapsaná někde v některém taktu v průběhu skladby, ta totiž platí jen pro ten takt).